

**DIEVASMAHTTI JA EASTADEADDJI
ÁIGÁIBOAHHTINDOARJAGA HEIVEHANRÁVVAGAT
1.6.2020 RÁJES**

Gávcei jagiáiggi giella

UTSJOKI • OHCEJOHKA

Kahdeksan vuodenajan kunta

Sisdoallu

1 HEIVEHANRÁVVAGIID ULBMIL.....	3
2. ALMMOLAŠ ÁŠŠIT ÁIGÁIBOHTINDOARJAGA BIRRA.....	3
2.1 Vuodđoáigáibohtindoarjja (Kela juolluda)	4
2.2 Dievasmahtti áigáibohtindoarjja	5
2.3 Eastadeaddji áigáibohtindoarjja	5
3 DIEVASMAHTTI JA EASTADEADDJI ÁIGÁIBOHTINDOARJAGA OHCAN JA GIEĐAHALLAN GIELDDAS.....	5
4. DIEVASMAHTTI ÁIGÁIBOHTINDOARJJA.....	6
4.1 Mánáid dárbašat ja áiggeádjegolut	6
4.2 Rávesolbmuid áiggeádjegolut	7
4.3 Ruovttu luovos opmodat	7
4.4 Mátkkit ja golut, mat šaddet bargui johtimis	8
4.5 Barggolašvuoda ovddideaddji goasttádusat	9
4.6 Studeren ja dan golut	9
4.7 Ealihanveahkkemávssut	10
4.8 Bivttasgolut.....	10
4.9 Bearašdoaluid golut	10
4.10 Hávdádangolut	11
4.11 Loanat, geavahanvealggit- ja oassemáksinvealggit, bággobearran ja bázavearru ja vealggáiduvvan	11
4.12 Sisafárrejeaddjit	11
4.14 Ovdduidgohcinruhta ja magistráhta kontodárkkistanmáksu	12
4.15 Fánngat ja sii, geat besset eret fánngalis	13
5. EASTADEADDJI ÁIGÁIBOHTINDOARJJA	13

1 HEIVEHANRÁVVAGIID ULBMIL

Heivehanrávvagiid ulbmil lea dieđihit gieldda ássiide eastadeaddji ja dievasmahtti áigáibohtindoarjaga juolludanákkain ja rávvet gieldda bargiid mearrádusaid dahkamis.

Vuođđoáigáibohtindoarjaga juolludeapmi ja máksin sirdašuvve gielddain Kelai 1.1.2017 rájes. Eastadeaddji ja dievasmahtti áigáibohtindoarjja báhce goittotge ain gielddaid bargun.

2. ALMMOLAŠ ÁŠŠIT ÁIGÁIBOHTINDOARJAGA BIRRA

Áigáibohtindoarjja juohkása Kela juolludan vuođđoáigáibohtindoarjagii ja gieldda juolludan dievasmahtti ja eastadeaddji áigáibohtindoarjagii. Áigáibohtindoarjja lea maŋimuš saji doarjja ja dat lea gaskaboddasaš ja dárboárvoštallama vuloš ekonomalaš doarjja.

Maŋimuš saji doarjja mearkkaša dan, ahte ovdal go ohca áigáibohtindoarjaga, vejolaš ovddut (bargguhisvuodaovdu, ássandoarjja, dikšundoarjja jnv.) galget leat ohccojuvvon.

Áigáibohtindoarjja ohccojuvvo ohcamušain, mii gávdno Kela neahttasiidduin dahje báberveršuvdnan gieldda sosiála- ja dearvvašvuodáfuolahusa doaibmabáikkiin.

Vuođđoáigáibohtindoarjaga galgá leat ohcan, ovdal go ohcá dievasmahtti dahje eastadeaddji áigáibohtindoarjaga. Vuođđoáigáibohtindoarjja-ohcamuššii (TO1 Ohcamuš-Áigáibohtindoarjja) sáhtta lassediđuide čállit bivdaga sáddet ohcamuša gildii. Dalle Kela sádde automáhtalaččat ohcamuša gieldda sosiáladoibmii, juos ii ieš juollut ohccojuvvon áigáibohtindoarjaga.

Lassediđuid áigáibohtindoarjagis sáhtta jearrat:

Kela: 020 692 207

Áiggi sáhtta várret juogo doaimmahakkii dahje ringenbálvalussii, áiggi sáhtta várret maiddá Kela neahttasiidduid bokte čujuhusas: <http://www.kela.fi/ajanvaraus>

Ohcejoga gieldda sosiálabargi 040 577 7045

2.1 Vuodđoáigái bohtindoarjja (Kela juolluda)

Vuodđoosiin buhttejuvvojit golut, madda gullet biebmogolut, bivttasgolut, unnánaš dearvvašvuodáfuolahusa golut ja maddái persovnnalaš ja ruovttu buhtisvuoda, báikkálaš johtolaga geavaheami, telefonna ja diehtujohtolaga geavaheami ja áviissa dingoma ja áiggeádje- ja virkkosmahttindoaimma dagahan golut ja olbmo ja bearraša seamma sullasaš juohkebeaivválaš áigái bohtimii gullelaš eará golut. Vuodđoosi buhtten goluide gullet maddái ádjánan- ja bearrangolut ja loanaid ja kredihtaid goarádusat.

Áššehas sáhtá ieš mearridit, masa geavaha iežas vuodđoosi, iige das bivdojuvvo čielggadeapmi.

Vuodđoáigái bohtindoarjagis goluide vuhtiiváldojuvvojit lassii čuovvovaš golut:

- 1) Ássangolut (láigu, šleađga, liggengolut, čáhcemávssut ja giddodaga golut degomat ruhtten, fárrema dagahan vealtameahttun goasttádusat).
- 2) Dearvvašvuodáfuolahusgolut (bátnefuolahus, čalbmelásat, dearvvašvuodáfuolahusa áššehasmávssut, dikšui laktáseaddji doaktárcealkámušat, almmolaš dearvvašvuodáfuolahusa fysioterapiija mávssut, oanehisáigásaš ruovttubuohccedikšu).
- 3) Mánáid beavedikšogolut ja skuvlamánáid iđit- ja eahketbeaidoaimmaid golut.
- 4) Máná deaivvadeami golut, mat bohtet dan váhnemii, gii orru sierra dálloalhus mánáin. Goluin buhttejuvvojit dat oasit, mat vuodđuduvvet gieldda doaimmaorgána nannen soahpamušii dahje duopmostuolu mearrádussii.
- 5) Vealtameahttun persovdnaduodaštusa, orodanáššegirjji dahje mátkkoštanáššegirjji skáhppogolut.

2.2 Dievasmahtti áigáibohtindoarjja

Dievasmahtti áigáibohtindoarjaga juolludettiin, vuhtiiváldojuvvojit vihkkedallama mielde earenoamášgolut, mat leat:

- 1) Ássangolut, mat eai vuhtiiváldojuvvo vuodđoáigáibohtindoarjagis
- 2) Earenoamáš dárbbuid dahje dili dagahan golut, mat lea vihkkedalloyuvvon dárbblašlažžan, ja maid ulbmil lea dorvvastit birgenlági dahje iehčanas birgema. Dákkárat sáhttet leat omd. guhkesáigásaš áigáibohtindoarjaga oazžuma dagahan golut, guhkesáigásaš buohcuvuhtii dahje mánáid áiggeadjái laktáseaddji sierradárbbut.

2.3 Eastadeaddji áigáibohtindoarjja

Gielda sáhtta juolludit iežas mearridan ákkaid mielde eastadeaddji áigáibohtindoarjaga. Eastadeaddji áigáibohtindoarjaga sáhttet juolludit earret eará doaibmabijuide, mat aktiverejit doarjaga ožžon olbmo, dorvvastan dihte ássama, heahkka dáhpáhuvvon liigevealggáiduvvama dahje geahpedan dihte ekonomalaš dili hedjoneami dagahan váttisvuodaid dahje eará ulbmiliidda, mat ovddidit doarjaga oazžu olbmo iešheanalaš birgema.

Eastadeaddji áigáibohtindoarjja vuodđuduvvá álo vihkkedallamii ja lea álo gaskaboddosaš, dábálaččat geardelunddot doarjja.

3 DIEVASMAHTTI JA EASTADEADDJI ÁIGÁIBOHTINDOARJAGA OHCAN JA GIEĐAHALLAN GIELDDAS

Vuodđoáigáibohtindoarjja galgá leat ohccojuvvon, ovdal go ohcá dievasmahtti dahje eastadeaddji áigáibohtindoarjaga. Vuodđoáigáibohtindoarjja-ohcamuššii (TO1 Ohcamuš-Áigáibohtindoarjja) sáhtta lassedieđuide čállit, ahte ohcamuš sáddejuvvo gildii. Dalle Kela sádde automáhtalaččat ohcamuša gielda sosiáladoibmii, juos ii ieš juollut ohccojuvvon áigáibohtindoarjaga.

.

Dievasmahtti ja eastadeaddji áigái bohtindoarjaga sáhtta ohcat gielddas maiddá ieš njuolga juogo Kela vuodđoáigái bohtindoarjjaskoviin, rabas ohcamušain dahje earenoamášdáhpusain njálmmálaččat.

Áigái bohtindoarjaga ohcama várás sáhtta várret áiggi sosiálabargi lusa. Maiddá vuodđoáigái bohtindoarjaga ohcamii oažžu veahki sosiáladoaimmahagas ja gieldda eará sosiála- ja dearvvasvuodasuorggi doibmiin. Áiggi gánnáha várret sosiáladoibmii, juos ekonomalaš dilli lea earenoamáš hástaleaddji dahje akuhtta. Vuostáiváldinbáikkis ohcamuša sáhttet vuostáiváldit maiddá njálmmálaččat.

Ohcamuša merkejit sosiáladoaimmas ollen dan beivve, go ohcamuš lea duodaid ollen sosiáladoaimmahakkii. Dievasmahtti ja eastadeaddji áigái bohtindoarjaga ohcamušat gieđahallojuvvojit mañemustá čihččet árgabeaivve ohcamuša guodđima mañña. Juos ohcamušas ii boađe ovdan, masa áššehas ohcá áigái bohtindoarjaga dahje das váilot dárbblaš mildosat, gieđahallanáigi sáhtta leat guhkit go čieža árgabeaivvi.

Juos ohcamuš lea váilevaš, áššehassii sáddejuvvo čálalaččat bivdda dievasmahttit ohcamuša 14 jándora mearreáiggi siste. Juos áššehas ii leat mearreáiggi siste dievasmahttan ohcamuša dahje ovdanbuktán dohkálaš siva manin dievasmahttin lea ádjánan, sáhttet dahkat mearrádusa áigái bohtindoarjaga juolludeamis ádjánkeahhtá daiguin dieđuiguin, mat sis leat.

Dát gieldda heivehanráva oahpista áigái bohtindoarjaga juolludeapmái laktáseaddji geavadaga bargguin. Rávvagiin sáhttet spiehkcasit, juos áigái bohtindoarjaga juolludeaddji eiseváldi gávnnaha dan dárbblašžan olbmo dahje bearraša eallindili dihte. Áigái bohtindoarjja lea lágas ásahuvvon muhtun oassái vihkkedallama vuložin, nappo rávvagii lea váttis meroštallat buot diliide heivvolaš ja dárkilis rávvagiid. Mearrádusat vuodđuduvvet álo individuála vihkkedallamii.

4. DIEVASMAHTTI ÁIGÁI BOHTINDOARJJA

4.1 Mánáid dárbašat ja áiggeádjegolut

Mánáid dárbašiid ja áiggeájiid dagahan goluid sáhttet vuhtiiváldit dievasmahtti áigái bohtindoarjjan daid bearrašiidda, mat leat ožžon guhká vuodđoáigái bohtindoarjaga dahje muđuid leat ožžon unnán boađuid. Áššehasaid rávvejit bastevaš ovdáneami mielde ođahit ja atnit ávkin

lahpesmárkaniid ja eará friija gávppašeami priváhttaolbmuid gaskkas (omd. neahttalahpesmárkanat, Facebook jnv.)

Mánáid áiggeádjegoluid sáhttet dohkkehit dušše govttolaš meari. Sosiálabargi sáhtta juolludit mánáid dábálaš áiggeádjemávssuide (omd. faláštallanserviid dahje dáiddaáiggeájiid lahttomávssut, rávesolbmuidskuvlla mávssut, riekkesmávssut, leairamávssut) áigái bohtindoarjaga eanemustá 200 € kaleandarjagis ja vuollil skuvlaahkásaš mánnái 100 € kaleandarjagis.

Máná dábálaš faláštallanreaidduide (omd. sabehat, luisttet, sihkel) sáhttet juolludit dievasmahtti áigái bohtindoarjaga eanemustá 100 €/ mánná/ jahki.

Mánáid vovnnat ja jorrit sáhttet dohkkehuvvot gollun dalle, go oastin leat vealtameahttun. Daid ovdehit skáhppot vuosttaš sajis geavahuvvon dingan. Goluide dohkkehuvvojit:

- Mánáid vovnnat eanemustá 150 €
- Mánáid jorrit 80 €
- Mánáid seanga 85 € (oktan bolstariin)

4.2 Rávesolbmuid áiggeádjegolut

Rávesolbmuid áiggeádjegoluid gehččet gullat váldoáššis goluide, mat buhttejuvvojit áigái bohtindoarjaga vuodđoosiin. Vihkkedallama vuodul rávesolbmuid áiggeádjegoluide sáhttet juolludit dievasmahtti áigái bohtindoarjaga 100 € kaleandarjagis. Dat sáhtta leat omd. áiggeádjii mii doarju guhkesáiggebargguheami, gárrenávnnas- dahje mielladearvvašvuodapasieantta veajuiduhttima. Lihkadanáiggeájiid doarjumii sáhttet juolludit dievasmahtti áigái bohtindoarjaga maiddá dearvvašvuoda sivaiv vuodul, go áššehasas lea áššis almmolaš dearvvašvuodafuolahusa ámmátolbmo ávžžuhus.

4.3 Ruovttu luovos opmodat

Ruovttu vuodđobiergasiid háhkamii sáhttet juolludit doarjaga dušše spiehkastat- dahje kriisadilis. Dákkárat leat ovdamearkka dihte dat, ahte ii leat visti, dahje go guhkes lágádusdikšu dahje fángalduopmu nohká.

Maŋjedikšonuoraid vuosttašvisti vuodđobiergasat máksojuvvojit vuosttaš sajis ruđaiguin, mat leat nuora iehčanassanšaddama ruđat. Ruovttu vuodđobiergasiid háhkamii ii váldoáššis juolluduvvo áigái bohtindoarjja nuoraide, geat fárrejit ruovttus ássat iehčanassii, muhto baicca sin navdet oažžut vealtameahtun doarjaga ruovttus. Maiddái náittosearrodiliin vealtameahtun vuodđobiergasiid navdet goit muhtun oassái oažžut oktasaš ruovttus. Luovos opmodaga vurdemis eai vuhtiiváldojuvvo golut.

Visti vuodđobiergasiid háhkamii sáhttet earenoamáš vihkkeallama vuodul vuhtiiváldit áigái bohtindoarjjan eanemustá 300 € olbmui, guhte ássá okto. Bárragoddái áigái bohtindoarjaga vuhtiiváldet eanemustá 350 € ja mánnábearrašii eanemustá 500 €. Mánnábearrašiid dili sáhttet vihkkeallat ovttaskas dáhpáhusaid mielde. Juos rávesolbmós dahje mánás ii leat seanga dahje bolsttar, dahje daid lea bággu háhkat ođđasit, daid háhkama várás sáhttet juolludit doarjaga rávesolbmui eanemustá 100 €, bárragoddái eanemustá 150 € ja mánnái eanemustá 85 €.

Bassaladdanmašiinna skáhppongoluid sáhttet juolludit dalle, juos áššehasa viessofitnodagas ii leat bassaladdanstohpu, eaige áššehasas leat eará vejolašvuodát bassaladdat. Bassaladdanmašiidnii sáhttet juolludit dievasmahtti áigái bohtindoarjaga eanemustá 300 €. Maiddái geavahuvvon mašiinna skáhppomii sáhttet juolludit doarjaga juos áššehasas lea duođuš (kontosirdin dahje kuite).

3.4 Mátkkit ja golut, mat šaddet bargui johtimis

Báikkálaš johtolaga geavaheamis šaddan golut leat váldoáššis vuodđoosi siste. Vuodđoassi gullet maiddái mátkegolut fulkkiid lusa, bargoohcamii (vejolašvuolta ohcat Bargo- ja ealáhusdoaimmahagas), gearregastimii, ruovttobáikegoddái jnv.

Vuosttaš mánu govtolaš mátkegoluid sáhttet vuhtiiváldit dievasmahtti áigái bohtindoarjjan sidjiide, geat oassálastet barggolašvuodaskuvlejupmái dahje eará doaimmaide, mat ovddidit barggolašvuoda. Dan maŋjel mátkegolut navdojuvvojit buhttejuvvot gollobuhtadussan. Gollobuhtadus máksojuvvo dan áigodagas, go olmmoš lea oassálastán bálvalussii, mii ovddida su barggu oažžuma. Juos bargogeahččaladdamis dahje eará barggolašvuoda ovddideaddji bálvalusas olmmoš ii oáččo gollobuhtadusa, sáhttet govtolaš mátkegolut buhttejuvvot dievasmahtti áigái bohtindoarjjan juogo bargogeahččaladdama / almmolaš bargofápmobálvalusa áigodagas.

Mátkegolut buhttejuvvojit olbmui, gii lea veajuiduhtti bargodoaimmas. Mátkegolut máksojuvvojit veajuiduhtti bargodoaimma lága vuodul.

Bargomátkegolut vuhtiiváldojuvvojit vuodđoáigái bohtindoarjaga áššehasaide hálbimus mátkkoštanvuogi mielde. Iežas fievrru geavaheamis bohtán goluide sáhttet juolludit dievasmahtti áigái bohtindoarjaga ovdamearkka dihte dalle, go lea vealtameahtun geavahit iežas fievrru bargomátkkiin. Vealtameahtun sivat sáhttet leat dihto barggu čađaheapmi, váilevaš dahje váttes johtolatoktavuođat, buohcuvuohta dahje váddu. Dalle sáhttet vuhtiiváldit duodalaš boaldámušgoluid (čilgehus kilomehteriin, biilla boaldámušgoluin ja duoduš bargobeivviin) vuosttaš barganmánu áigodagas. Dán maŋŋá áššehas galgá ohcat ovdalgeassima vuolideami bargomátkegoluid dihte. Alo vihkke dallojuvvo sierra, juolluduvvogo dievasmahttin áigái bohtin doarjja bargomátkegoluid buhttemii.

4.5 Bargolašvuoda ovddideaddji goasttádusat

Bargolašvuoda ovddideaddji goasttádusat sáhttet bohtit áššehassii ovdamearkka dihte ee. vuodjinkoarttas, hygieniijapássas, dollabargokoarttas jnv. Bargolašvuoda ovddideaddji goasttádusaide sáhttet juolludit vihkke dallanvuloš áigái bohtindoarjaga, juos doaimmas lea sohppojuvvon áššehasa bálvalanplánas ja sosiálabargi árvoštallá daid čielgasit ovddidit áššehasa barggu oažžuma.

Vuodjinkoartta skáhppoma dahje dan ođasmahttima golut eai juolluduvvo dievasmahtti áigái bohtindoarjjan. Vuodjinvuogavuoda dievasmahttimii sáhttet juolludit dievasmahtti áigái bohtindoarjaga, juos dat ovddida barggu oažžuma.

4.6 Studeren ja dan golut

Studerengolut buhttejuvvojit váldoáššis oahppodoarjagiin, mii lea studeantta vuosttaš saji áigái bohtinvuogádat. Nuppi dási vuosttaš dutkosa earenoamáš goluid sáhtta leat vejolaš buhttet dievasmahtti áigái bohtindoarjagiin. Vealtameahtun studerengolut, degomat lohkanbadjemávssut, sisabeassanikkus- ja studeantačálusmávssut ja studerenreaidut, gullet dievasmahtti áigái bohtindoarjaga ollái. Goluin galgá čájehit čilgehusa.

Dievasmahtti áigáibohtindoarjjan sáhttet vuhtiiváldit sisabeassaniskosiid govttolaš goluid daid nuoraide, geat leat geatnegahtton oktasašohcamii. Dan guoská ovtta sisabeassaniskosa / jahki.

4.7 Ealihanveahkkemávssut

Nannejuvvon ealihanveahkkemáksu sáhttá vuhtiiváldojuvvot dievasmahtti áigáibohtindoarjaga gollun. Ealihanveahkkemávssus galgá leat duođuš dievasmahtti áigáibohtindoarjjaohcamuša mielddusin. Juos ealihangeatnegahttojuvvon olbmo ekonomalaš dilli lea hedjonan guhkesáigásaččat, son láidestuvvo dárkkistit ealihansoahpamuša gieldda mánáidgohccis.

4.8 Bivttasgolut

Biktasiid golut leat mielde áigáibohtindoarjaga vuodđooasis, iige daidda váldoáššis juolluduvvo sierra áigáibohtindoarjja. Sosiálabargi árvvoštallama vuodul sáhttet spesiáladilis juolludit dievasmahtti áigáibohtindoarjaga biktasiid háhkamii. Guhkesáigebargguheapmái dahje muđui guhká vuodđoáigáibohtindoarjaga veagas eallán olbmui sáhttet juolludit bivttasgoluide 300 € golmma jagi gaskkaid.

Románavuolppu háhkamii sáhttet juolludit dievasmahtti áigáibohtindoarjaga eanemustá 360 € guovtti jagi gaskkaid. Eaktun lea, ahte románanisu 1) geavaha bistevaččat vuolppu, 2) vuolpu lea fuones forpmas ja ahte son 3) lea leamaš áigáibohtindoarjaga jeavddalaš- dahje guhkesáigeaššehas. Románaálbmoga eará bivttaskáhppomat leat mielde vuodđooasis.

4.9 Bearašdoaluid golut

Bearašdoaluid (gásttašandilálašvuolta, konfirmašuvdna, studeantadoalut / ámmáhii válbmanepmi) lágideami várás sáhttet juolludit guhká áigáibohtindoarjaga veagas eallán olbmui dahje bearrašii eanemustá 100 €.

Go lea gažaldagas oapmahačča (váhnen, máná, oarbin, áhku dahje áddjá) hávdádandilálašvuoda, sáhttet dievasmahtti áigáibohtindoarjaga gollun dohkkehit govttolaš mátkegoluid hávdádandilálašvuhtii Suoma rájiid siste. Oapmahačča (áhči, eatni, máná, oappá, vielja dahje

beallelačča, fuolaheaddjin doaibman áhku dahje ádjá) jápmima maŋjel sáhttet juolludit rássegihppagii eanemustá 35 €.

4.10 Hávdádangolut

Hávdádangollun dohkkehuvvojit govttolaš ja vealtameahtun golut, degomat hálbimus gistu ja rássegierdu gistui, urdna ja fievrredeapmi Ohcejoga guovllus ja searvegotti bearran vealtameahtun golut, degomat gistohávdi ja urdnahávdi.

Nuppi báikegottis jápmán ohcejohkalačča fievrriidangolut Ohcejohkii hávdáduvvot, leat dohkálaš golut. Áigáiboahtindoarjaga eai juollut fievrriidangoluide dalle, go váidni dolvojuvvo Ohcejogas nuppi báikegoddái hávdáduvvot.

Áigáiboahtindoarjjarehkenastima ráhkadettiin beassečilgejeaddji bivdet doaimmahit árbegirjji, mas vuhtiiváldojuvvojit jápminbeasi várit ja leaska boadut ja várit. Gollun vuhtiiváldojuvvojit ovdalis máinnašuvvon hávdádangolut.

4.11 Loanat, geavahanvealggit- ja oassemáksinvealggit, bággobearran ja bázavearru ja vealggáiduvvan

Loanaid, geavaheaddjiloinaid dahje oassemáksinvealggiid ruovttoluottamáksimii, bággobearranmávssuide dahje bázavearuide eai váldoáššis juollut dievasmahtti áigáiboahtindoarjaga. Vuosttaš saji vuohki lea ráđđádallan velgoheddjiin dahje bänkkuin oanádusa maŋideamis, máksinplánas dahje ohcalit vealgeordnestallamii. Juos áššehasas leat čuolmmat loanaid, geavaheaddjiloinaid ja oassemáksovealggiid ruovttoluottamáksimis, son láidestuvvo váldit oktavuoda gieldda ekonomii- ja vealgerávvejeaddjái. Oktavuoda sáhtta váldit maiddái gieldda sosiáladoibmii, bargi sáhtta veahkehit dili čielggadeamis.

Vealgerávvejeaddji tlf. 029 566 1567 vuos-bearj dmu 9.00 – 11.00 ja 13.00 – 15.00.

4.12 Sisafárrejeaddjit

Sisafárrejeaddji galget bivdit čájehit man nu áššegirjji, degomat pássa, viisuma dahje orodanlohpekoartta, mas boahtá ovdan manin lea riikkas. Pássi liibmejuvvon orodanlohpedobis dahje sierra orodanlohpekoarttas gávdno stáhtus (P, A, B), orodeapmi dahje bargolohpi ja diehtu,

man áigodahkii orodanlohpi lea juolluduvvon. Pássa orodanlohpedobit leat rievdamme sierra orodanlohpekoartan. Orodanlohpi ja viisuma leat guktot lobit, mat juolluduvvojit dan várás go bohtet riikii ja orodit riikkas. Viisuma juolluduvvo oanehis, eanemustá golbma mánotbadji bisti, gaskaboddosaš galledeami várás. Vuollil golmma mánotbaji galledeami sáhtttá veardidit turistii (ii atte vuoigatvuođa oažžut áigáiboahntindoarjaga).

Áigáiboahntindoarjja juolluduvvo sisafárrejeaddjái, geas lea stáhtus P, A dahje nubbi B ja ruovttugiellan merkejuvvon Ohcejohka.

Studeanttaide, geaidda lea juolluduvvon orrunlohpi B, ii juolluduvvo áigáiboahntindoarjja, daningo sis galgá leat ruhta eallimii dahje bargosoahpamuš iežas ealiheami várás, dahje guktot, ovdal go bohtá riikii. Juos studeanta goittotge ohcá áigáiboahntindoarjaga, das galgá almmuhit bolesa lohpekansliijai.

Áigáiboahntindoarjaga eai sáhte juolludit EU-riikkavuložiidda, geat leat leamaš riikkas vuollil golbma mánotbaji. Nuppi EU-riikkas badjel golbma mánotbaji orodeami eaktun lea, ahte olbmo birgenláhki lea dorvvastuvvon. Sus galget leat nohkka várit ja buohcuvuođadáhkáduš, amas son dárbbas orodeami áigge dorvvastit vuostáiváldi lahttoriikka sosiáladorvovuođadahkii. Go orodeapmi lea bistán badjel golbma mánotbaji, áigáiboahntindoarjaga sáhttet juolludit dušše vihkkedallama vuođul ja oanehis áigái. Turistii ii juolluduvvo áigáiboahntindoarjja. Juos sisafárrejeaddjis, guhte ohcá áigáiboahntindoarjaga, lea pássas stáhtus B, ášši geažil váldojuvvo oktavuoha sisafárrendoaimmahakii.

Vealtameahttun pássa ja orodanlobi goasttádušat eai vuhtiiváldojuvvo dievasmahtti áigáiboahntindoarjjan, muhto baicce dáid goluid sáhtttá ohcat Kela vuođđoáigáiboahntindoarjjan.

4.14 Ovdduidgohcinruhta ja magistráhta kontodárkkistanmáksu

Ovdduidgohcimis berrojuvvo ovdduidgohcinruhta, mii mearrašuvvá váriid mielde. Ovdduidgohcinruhtii ja magistráhta kontodárkkistanmáksui juolludit doarjaga, mii lea dievasmahtti áigáiboahntindoarjja. Vuoigatvuođaministeriija rávvagiid (OM 12/33/2009) mielde ovdduidgohcinruđa galget bearrat oktii jagis juovlamánus.

4.15 Fánnggat ja sii, geat besset eret fánngalis

Fánngavuodálága dutkanfánngavuodálágas meroštallojuvvon bajásdoallu lea áigáiboahntindoarjaga ektui fánngga vuosttaš saji áigáiboahntinvuogádat. Áigáiboahntindoarjjalágas ii leat meroštallojuvvon sierra makkár sajádat fánngavuodáfánnggain dahje dutkanfánnggain lea áigáiboahntindoarjaga oažžumis. Ožžojuvvon čilgehusa vuodul galget dákko bokte álo árvvoštallat iešguđet dáhpáhusa mielde, juolluditgo áigáiboahntindoarjaga fánnggaide ja man ollu. Ášši olis galgá vuhtiiváldojuvvot, ahte fánngavuodáfánnga ja dutkanfánngga fánngala idjadansadji ja eará vuodđobajásdoallu gokčet stuorra oasi vuodđogoluin, maid áigáiboahntindoarjja muđui buhtte. Fánngga sisaboahntun vuhtiiváldojuvvojit bálká, man fánnga oažžu fánngalis, doaibmabuhtadus ja fánngga várit ja priváhtta kontosirdimat.

Fánnga oažžu dárbbaslaš bivttasteami ja dearvvašvuodáfuolahusa ja eará dárbbaslaš bajásdoalu stáhta ruđain, nappo áigáiboahntindoarjja ii juolluduvvo dáid goluid buhttemii sidjiide, geat leat fánngalis. Fánnggaiddikšunlágádus lea geatnegahtton bivttastit maiddá rabasdikšufánngga, juos sus eai leat iežas biktasat, vaikko rabasfánnggaid ávžžuhit geavahit iežaset biktasiid. Biktasiid skáhppomii rabasfánngalis ii juolluduvvo áigáiboahntindoarjja olláge.

Guhkes fánngavuodáránggáštusa loahpabealde sáhttet juolludit ruovttuiduvvama várás dievasmahtti áigáiboahntindoarjaga vealtameahntun bivttasteapmái, juos fánnggas eai leat iežas áššálaš siviilabiktasat. Bearašdeaivvademiid govtolaš mátkegoluide sáhttet juolludit doarjaga mánnábearrašiidda.

5. EASTADEADDJI ÁIGÁIBOAHNTINDOARJJA

Eastadeaddji áigáiboahntindoarjaga ulbmil lea ovddidit olbmo ja bearraša sosiála dorvvolašvuoda ja iešheanalaš birgema ja eastadit olguštuvvama ja guhkesáigásaš sorjavašvuoda áigáiboahntindoarjagis.

Eastadeaddji áigáiboahntindoarjja lea plánavuloš sosiáladoaimma reaidu akuhtta kriisadiliide dahje daid eastadeami várás. Dan sáhttet juolludit maiddá olbmuide / bearrašii, mii ii muđui livčče geatnegahtton oažžut aitosaš áigáiboahntindoarjaga, juos juolludemiin ovddalgihtii eastadeaddji

áigáibohtindoarjaga sáhttet eastadit ovdamearkka dihte guhkesáigásaš áigáibohtindoarjaga áššehasvuođa šaddama.

Eastadeaddji áigáibohtindoarjaga sáhttet juolludit earret eará doaimbajuide, mat aktiverejit olbmo, gii oažžu doarjaga, dorvvastan dihte ássama, geahpedan dihte liigevealggáiduvvama dahje ekonomalaš dili heahkka hedjoneami dagahan eará váttisvuođaid ja eará áššiide, mat ovddidit iešheanalaš birgema.